

Waldemar Torenstra & Kon Kelei

Een bijzondere vriendschap

Geschreven door
Frank Kromer

Met een voorwoord van
Marco Borsato

Uitgeverij De Kring & Story Terrace

Inhoud

- Voorwoord – Marco Borsato 9
1. Inleiding: de ontmoeting 13
    2. Naar het seminarie 17
    3. Koeienherders 25
    4. De Warmonderhof 32
  5. Zachtjes huilen in de nacht 39
  6. Zoon van een priester 48
    7. Op de vlucht 54
    8. De Hakkelaar 63
    9. Tussenland 73
    10. Speeltuin 82
  11. Terug naar huis 90

12. 'Het raakte me' 98
13. Vrienden met een missie 105
- Epiloog – Cuey Machar 114
- Dankwoord 118
- Over Zuid-Soedan 120

I. Inleiding: de ontmoeting

In de lange gang van het politiebureau zit een jonge man ongemakkelijk op zijn stoel te wiebelen. Zijn ogen schieten van links naar rechts. Straks is hij aan de beurt. Er is niemand die op hem let. Terwijl producenten, cameramensen en runners met onrustige voeten langslopen, bijt hij zachtjes op zijn lip. Zijn shirt zit onder het bloed. In gedachten praat hij zichzelf moed in. Hij heeft dit al vaker gedaan. Voor de camera is hij niet meer bang. Bovendien weet hij hoe je een illegaal moet spelen, hij heeft ervaring. Zonder dat hij het door heeft, staat er plots een meisje met een clipboard in haar hand voor hem. ‘We liggen op schema. Er is nog een verhoor en dan ben jij aan de beurt,’ zegt ze met een glimlach. De jongen knikt instemmend.

Iets verderop baant acteur Waldemar Torenstra zich een weg door het politiebureau. Hij wandelt met veerkrachtige tred naar de verhoorkamer, zijn werkterrein. Het is zijn eerste seizoen als rechercheur Rinus de Gier, een vrijgezelle rouwdouwer die samen met zijn partner Jack Wouterse alias Henk Grijpstra de meest uiteenlopende misdaadzaken weet op te lossen. Waldemar heeft het zwaar, het is al de zoveelste

achtereenvolgende draaidag op het hoofdkantoor. Liever is hij bezig in de buitenlucht, speelt hij een achtervolgingsscène of iets dergelijks. Maar het is winter, en het weer is belabberd.

Als Waldemar de deur van de verhoorkamer wil openen, ziet hij vanuit zijn ooghoek een donkere jongeman in een bebloed T-shirt op een van de kuipstoelen zitten. Dat zal wel een van de gastacteurs zijn, denkt hij. Als die jongen maar niet gezellig wil gaan doen, schiet het door zijn hoofd. Hoe vaak heeft hij niet dat verplichte praatje moeten maken met een figurant? Elke keer weer diezelfde beleefdheden, elke keer weer die obligate foto voor het thuisfront. Acteren is een zwaar vak dat ongelooflijk veel concentratie vereist. Juist daarom zondert Waldemar zich zo vaak mogelijk even af, tussen alle drukke scènes door. Al is het maar een paar minuten – even alle ruis blokkeren.

Waldemar trekt de deur achter zich dicht; de grote lampen in de verhoorkamer flitsen aan. Het geluid van een dichtslaande filmklapper klinkt, gevolgd door een vrouwenstem: ‘Ennnn... actie.’

Een halfuur later staat Waldemar weer buiten. De volgende scène wacht. Hij kijkt op het schema en leest zacht op: ‘Verhoor Bedassa, aflevering “Illegaal”.’ De jongen van zo-even zit nog steeds op zijn stoeltje. Beleefd loopt Waldemar op hem af. Ze schudden elkaar de hand.

‘Hey, ik ben Waldemar.’

Even is het stil.

Waldemar kijkt de jongeman recht in het gezicht. Pikzwarte huid, felle ogen.

‘Hoi, ik ben Kon Kelei en ik speel Bedassa,’ zegt de jongeman in licht gebrekkig Nederlands.

‘Mooi zo. Heb je al eens eerder geacteerd?’

‘Ja, een paar keer. Het is een soort bijbaantje, ik studeer namelijk rechten,’ antwoordt Kon.

‘Nou, dan komt het vast goed straks,’ zegt Waldemar terwijl hij richting zijn kleedkamer loopt. Vreemde knakker, denkt hij nog. Welke rechtenstudent heeft er nou een bijbaantje als figurant? Maar die blik, die ogen. Daar moet wat achter zitten. Wat is dit voor een gozer?

Waldemar ploft neer op de bank en grijpt het script dat op de koffietafel ligt.

Kon zit al klaar in de verhoorkamer als Waldemar samen met collega Jack Wouterse veertig minuten later binnenkomt. Ze lopen de ondervragingsscene door. Kon speelt Bedassa, een illegale asielzoeker die hevig bloedend is opgepakt nadat hij heeft geprobeerd een apotheek binnen te dringen. Zijn nier is verwijderd en hij zoekt medicijnen. Grijpstra en De Gier moeten hem stevig aan de tand voelen. Niet veel later zal Bedassa sterven in zijn cel. Met speels gemak wordt de scene opgenomen. De regisseur is tevreden en steekt een duim op.

Terwijl de eerste leden van de crew de set verlaten, tikt Waldemar Kon op zijn schouder.

‘Waar kom je eigenlijk vandaan?’ vraagt hij.

‘Uit Zuid-Soedan. Ik ben hier als vluchteling gekomen.’

In het gesprek dat volgt ontvouwt Kons verhaal zich. Een verhaal over een Afrikaans land in oorlog, over een vluchtend kind, over een verscheurde familie. ‘Maar ooit hoop ik terug te keren naar mijn land, naar het huis van mijn familie,’ besluit Kon.

Waldemar luistert. Met open mond, grote ogen en oprechte verwondering. Het verhaal van deze figurant, een klein uur geleden nog een volstrekt onbekende, maakt enorme indruk op hem. Tussen de scènes die volgen door zoeken de mannen elkaar op om verder te praten. Voor even is *Grijpstra & De Gier* ondergeschikt aan *Torenstra & Kelei*.

Waarom worden we vrienden met bepaalde mensen? Waarom komen twee losse levenslijnen soms ogenschijnlijk toevallig samen, om vervolgens voor altijd vervlochten te raken? Het zijn vragen zonder eenduidige antwoorden. Maar één ding is in ieder geval zeker: op die doordeweekse dag in 2007 wordt een vriendschap gesmeed. Een vriendschap tussen twee mannen, tussen twee werelden, twee culturen die ondenkbaar ver uit elkaar liggen. Een vriendschap vol inspiratie, respect en liefde. Maar ook een vriendschap waarbij de twee mannen elkaar nooit helemaal zullen begrijpen.

2. Naar het seminarie

Elke familiestamboom bestaat uit vele wegen, vertakkingen en kruispunten. Voor de ouders van Waldemar Torenstra, geboren op 29 maart 1974 in Amsterdam, gold dat niet anders. Hun keuze voor elkaar was op zijn zachtst gezegd eigenzinnig. Ze kwamen uit totaal verschillende milieus. In plaats van de geplaveide weg, kozen zij voor het avontuur. En dat ging niet zonder slag of stoot.

Voor barones Wendela van Mansvelt-van Lynden moet het een grote schok zijn geweest toen dochter Welmoed haar midden jaren zestig vertelde dat ze verliefd was geworden op haar elf jaar oudere docent van de Sociale Academie, die al eerder getrouwd was geweest. Welmoed, net twintig, was altijd al een vrijgevochten jongedame. Creatief, begaan met anderen en op zoek naar nieuwe werelden. De docent in kwestie, Nico Torenstra, was een rasechte hippie, met lang haar en een klassieke hoefijzersnor. Ze was als een blok voor hem gevallen. Nico was een vrije geest. Hij kwam uit de Spaarndammerbuurt, volkser kon je het niet krijgen. Nico was een 'eenvoudige' kapperszoon. Zijn vader, de oude Ko Torenstra, had een salon in de Jordaan. Zijn moeder Thea was schoonmaakster

in buurthuis Ons Huis. Een groter verschil met barones Wendela, opgegroeid in een chique villa met personeel in de Haagse Riouwstraat, was bijna niet mogelijk. Haar familielijn bestond uit vooraanstaande adellijke geslachten, met namen als baron Snouckaert van Schauburg en Van Hargest barones d'Yvoy. Een bloedlijn die zelfs terug te voeren was tot Willem van Oranje. En nu stond uitgerekend haar dochter op het punt de adellijke familie de rug toe te keren met een man uit een Amsterdamse volkswijk. De chique barones had er slapeloze nachten van. Wat moest haar dochter met zo'n man?

Zo vreemd was de keuze van dochter Welmoed nu ook weer niet. Barones Wendela had zelf namelijk ook gekozen voor een niet-adellijke man, de antroposofische huisarts Rein van Mansvelt, wiens voorvaderen in Nederlands-Indië hadden gezeten. Een van zijn over-overgrootvaders was er zelfs resident geweest, en baas van Eduard Douwes Dekker, beter bekend als Multatuli.

Dat het verschil en het onbegrip tussen de ouders van Welmoed en Nico zo groot was, deed niets af aan de liefde die hun kinderen voor elkaar voelden. Nico was altijd een man geweest die op zoek was naar het onbekende. Na zijn studie grafische vormgeving dook hij in het vrijzinnige leven van Amsterdam. Samen met zijn hippievrienden stond hij aan de basis van instituten als Paradiso, Fantasio en de Kosmos. Zijn hart bonkte hevig rood.

‘Mijn vader was echt een vrije geest. In de Kosmos werd met van alles geëxperimenteerd, van nieuwe drugs tot nieuwe vormen van (open) relaties en nieuwe bestuursvormen. Begin jaren zestig ging hij al met de hele familie op vakantie naar communistisch Joegoslavië. Met een tentje in de achterbak het land door. Dat was in die tijd ongehoord,’ vertelt Waldemar.

Vader Nico bekommerde zich altijd om anderen. Als directeur van de stedelijke welzijnsorganisatie Stichting Het Anker-YMCA hield hij zich bezig met sociale problematiek in Amsterdam. Ook gaf hij les aan de Sociale Academie midden in de Amsterdamse Jordaan. Het was op die plek dat hij en Welmoed verliefd werden. In 1973 trouwden de twee en een jaar later, op 29 maart, werd hun zoon Waldemar geboren, thuis aan de Herengracht 359.

Het was een bijzonder huis, een klassiek groot grachtenpand met tussenkamers en een achterhuis, met een marmeren vloer en steile wenteltrappen. Maar het was vooral bijzonder vanwege zijn inwoners. Naast Nico, Welmoed en Waldemar woonden ook Welmoeds broer en schoonzus er, en een bevriend stel. Een echte hippie-commune. Vanaf 1974 gingen ook Nico’s eerste vrouw Riek met haar partner en hun kinderen Guido-Jan en Elzelien in het grachtenpand wonen.

Het huis met de vele plateaus en zitkuilen, die van de kamers een soort berglandschappen maakten, bleef altijd een thuis voor Waldemar. Want ook al zou de familie talloze keren verhuizen, de ‘Herengracht’

bleef trekken. In een latere levensfase zou Waldemar er ook terugkeren. ‘Ik zie nog altijd de verwarming bij het raam voor me. Als je daarop zat, voelde je de hete lucht langs je lichaam stromen. Je keek uit op de gracht met zijn prachtige lindebomen. Het geluid van de ritselende bladeren zal ik nooit vergeten.’

Vlak na de geboorte van Waldemar besloot vader Nico, na uitvoerig overleg met Welmoed, dat hij een andere draai aan zijn leven zou geven. Zijn werk was bevredigend, maar het was niet genoeg. Misschien was de hippie in hem verzadigd geraakt. Alle geneugten van de jaren zestig met hun vrije seks, drugs en andere plezieren, lagen achter hem. De leergierige Nico had zich door de jaren heen in verschillende religies en filosofieën gestort, van het boeddhisme tot het hindoeïsme en het socialisme. Hij had een constante drang om zich te verdiepen. Vooral de werken van Rudolf Steiner – met thema’s als innerlijke ontwikkeling, de rol van de mens in de natuur en de ontwikkeling van het individuele bewustzijn – hadden hem geraakt. Toch was het vooral de grote levensvraag: ‘waarom zijn we hier?’ die hem bezighield. Specifieker: ‘waar komt het verlangen van de mens om “sociaal” te zijn vandaan?’ Dát wilde hij verder onderzoeken. Noch het boeddhisme, noch het hindoeïsme konden hem overtuigen. Uiteindelijk zou het een religie veel dichter bij huis zijn die Nico inzicht zou geven. Via de antroposofie van Steiner kwam hij in aanraking met de Christengemeenschap, een beweging tot religieuze

vernieuwing binnen het christendom. Deze vernieuwing werd na de Eerste Wereldoorlog, met hulp van Steiner, ingezet. Op 16 september 1922 werd het nieuwe kerkgenootschap onder leiding van de bekende predikant en theoloog Friedrich Rittelmeyer gesticht in het Goetheaneum van Steiner in Zwitserland. In de Christengemeenschap kwamen mensen bijeen die